

UITGELICHT!

Een periodieke KUNSTAGENDA voor leden van de Kunstkring Haaksbergen
nr. 168, januari 2025

PUBLIEK IN BEELD - MARTIN MONNICKENDAM (1874-1943)

Tentoonstelling in het Allard Pierson Museum te Amsterdam
t/m 2 maart 2025

Wie waren de mensen die honderd jaar geleden in het theater zaten? De schilderijen van Martin Monnickendam (1874-1943) die door tijdgenoten ook wel de ‘schouwburgschilder’ werd genoemd, geven ons een inkijkje in de loges en balkons van de Amsterdamse theaters uit het begin van de twintigste eeuw. Deze schilderijen zijn nu te zien in de tentoonstelling *Martin Monnickendam: publiek in beeld*. De tentoonstelling is de feestelijke aftrap van het 100-jarige jubileum van de theatercollectie die wordt beheerd door het Allard Pierson. Daarnaast staat dit museum in 2024 ook stil bij het 150e geboortjaar van Monnickendam.

Het Amsterdamse culturele leven van begin twintigste eeuw was bruisend en aan theaters was geen gebrek: Theater Carré was net geopend en ook in het Paleis voor de Volksvlijt waren voorstellingen te bezoeken. In de Frascatichouwborg bezocht je operette en revue, en voor ‘serieus’ toneel kon je terecht in de Stadsschouwburg. Over al deze voorstellingen is informatie te vinden in de theatercollectie van het Allard Pierson, maar we weten veel minder over de bezoekers van vroeger. Maar wat is theater zonder publiek? Op de schilderijen van Monnickendam krijgen we een blik op de balkons en loges, en zien we deze mensen in volle glorie.

Martin Monnickendam was een Amsterdamse schilder die in zijn tijd heel succesvol was. Zijn werk was tijdens zijn leven op meer dan tweehonderd exposities te zien in zowel binnen- als buitenland, en hij won meerdere prijzen. Voor zijn vijftigste verjaardag in 1924 werd er zelfs een tentoonstelling in het Stedelijk Museum georganiseerd. Hij liet zich inspireren door de ontwikkelingen in Londen en Parijs en viel in Nederland op door zijn uitbundige, kleurrijke schilderijen. Hij schilderde allerlei verschillende onderwerpen: van stadsgezichten en portretten tot het publiek in schouwburgen. In *Publiek in beeld* staan deze schouwburgstukken centraal.

De tentoonstelling is onderdeel van de viering van het honderdjarig bestaan van de theatercollectie. Een deel van de objecten die te zien zijn is onderdeel van die collectie. De theatercollectie vindt zijn oorsprong in 1925 toen de Vereniging *Het Toneelmuseum* werd opgericht door Nederlandsch Toneelverbond. Deze vereniging zou zich inzetten voor de komst van een museum voor de theaterwereld, dat uiteindelijk in 1959 werd geopend aan de Herengracht. Het museum werd in 2012 gesloten en de collecties vonden onderdak bij de Universiteit van Amsterdam. Sindsdien worden de inmiddels meer dan half miljoen objecten – affiches, maquettes, kostuums, maskers, rekwisieten en nog veel meer, beheerd bij het Allard Pierson. Dit museum staat komend jaar op verschillende manieren stil bij dit bijzondere jubileum.

JAN MANKES

Dubbeltentoonstelling in Museum Arnhem te Arnhem en in Museum Belvédère te Heerenveen (Oranjewoud) van 25 januari 2025 t/m 22 juni 2025

In 2025 presenteren Museum Arnhem en Museum Belvédère een tentoonstellingstweeluik rond het oeuvre van Jan Mankes (1889-1920). De kunstenaar woonde en werkte van 1909 tot 1915 in Friesland en vestigde zich in de laatste jaren van zijn leven in het Gelderse Eerbeek.

De twee exposities in Arnhem en Oranjewoud geven een representatief overzicht van een van de meest bijzondere kunstenaars die werkzaam waren aan het begin van de twintigste eeuw.

Binnen de Nederlandse schilderkunst neemt

Mankes een unieke plaats in. Zijn inlevingsvermogen zorgt voor het dromerige en doorleefde werk waarmee hij zo geliefd is geworden. Hij wordt gezien als een belangrijke sleutelfiguur tussen de negentiende en twintigste eeuw, en bijzonder is zijn verwantschap met de Tachtigers, het symbolisme en magisch realisme.

Museum Arnhem legt in haar tentoonstelling de nadruk op een overzicht van Mankes' werk en brengt dat in relatie tot werk van tijdgenoten; kunstenaars die hem inspireerden en kunstenaars die op hun beurt inspiratie vonden in zijn werk. De focus van de tentoonstelling ligt op zingeving en verstillings in onrustige tijden.

Museum Belvédère concentreert zich voornamelijk op het werk dat Mankes maakte in 1909-1915, de periode waarin hij woonde in het Friese dorp De Knipe en inspiratie ontleende aan de omgeving waar Museum Belvédère is gevestigd.

UTRECHT LOKAAL: KOSTANA BANOVIC, A MONG HOUSES AND THE COSMOS

Tentoonstelling in het Centraal Museum te Utrecht
t/m 23 februari 2025

Koštana Banović (Sarajevo, 1960), winnaar van de Boellaardprijs 2023, presenteert een selectie van haar werk in Utrecht Lokaal. Met haar films, tekeningen en objecten belicht Banović rituelen en daarmee de menselijke zoektocht naar betekenis.

Rituelen vormen voor Banović een brug tussen het 'zelf' en het 'andere', als een sculptuur in de tijd. Ze onderzoekt en documenteert

wereldwijd gemeenschappen en hun culturele gebruiken, die ze soms jarenlang volgt. Hoewel haar werkwijze doet denken aan visuele antropologie – de studie en productie van etnografische fotografie, film en nieuwe media – richt ze zich niet op een wetenschappelijke analyse van rituelen, maar zoekt ze

juist naar de diepere, menselijke betekenislagen. Dit doet ze onder andere door het zichtbaar en voelbaar maken van het verstrijken van tijd.

Met een combinatie van documentaires, fictie, persoonlijke ervaringen, poëtische observaties en filmische experimenten brengt Banović de menselijke behoefte om betekenisvolle bestaanspatronen te vinden in kaart. De laatste jaren richt ze zich bovendien op rituelen van de mens in relatie tot de natuur, met aandacht voor de urgente ecologische kwesties.

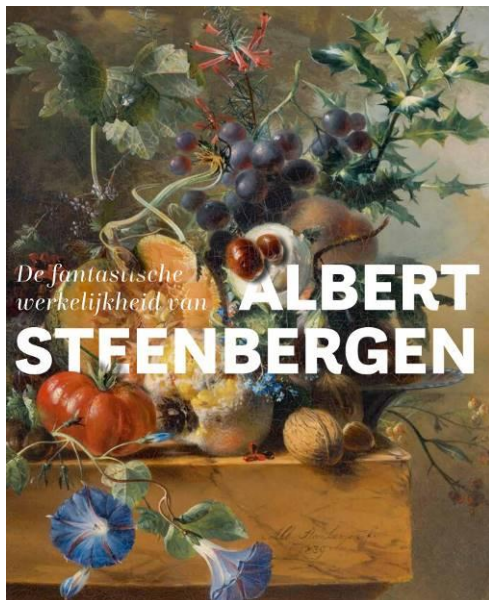
De solotentoonstelling *Among Houses and the Cosmos* omvat de gelijknamige experimentele lange documentaire, waar Banović sinds 2016 aan werkt. Daarnaast is een selectie van tekeningen, sculpturen, kunstenaarsboeken en twee video-installaties te zien die gezamenlijk haar langdurige onderzoek naar verhalen, rituelen en ontmoetingen belichten. Banović werkt over de hele wereld in landen als Senegal, Brazilië en in Bosnië en Herzegovina (voormalig Joegoslavië), haar geboortegrond.

In samenwerking met Jap Sam Books verschijnt ter gelegenheid van deze tentoonstelling een monografie die een overzicht biedt van twee decennia van haar werk.

DE FANTASTISCHE WERKELIJKHEID VAN ALBERT STEENBERGEN

Tentoonstelling in het Drents Museum te Assen

t/m 2 maart 2025

Tijdens zijn leven is kunstenaar en schrijver Albert Steenbergen (1814 – 1900) uit Hogeveen een zeer bekende Drent. Hij staat in heel Nederland bekend om zijn bloem- en vruchtstillevens en schrijft toneelstukken, nouvelles en gedichten. In de tentoonstelling *De fantastische werkelijkheid Albert Steenbergen* brengt het Drents Museum voor het eerst zijn kunst en literatuur samen.

Zijn talent voor tekenen en zijn interesse in natuur en geschiedenis doen Albert Steenbergen besluiten om in de leer te gaan als bloemschilder. Hij vertrekt op 19-jarige leeftijd naar Hilversum om zich als kunstenaar verder te ontwikkelen. Hij wordt toegelaten op de prestigieuze kunstacademie in Amsterdam, exposeert op tentoonstellingen en runt een atelier in Haarlem. Daar ontmoet hij Elisabeth Johanna Koning (1816-1887) die bij hem in de leer gaat. Ze bezit een indrukwekkend talent voor tekenen ondanks haar handicap, waardoor ze alleen haar linkerhand kon gebruiken. Steenbergen leert haar schilderen met olieverf. Haar schilderijen leveren haar meerdere eretels op.

In de tentoonstelling *De fantastische werkelijkheid van Albert Steenbergen* zijn onder meer tekeningen van insecten en kleine dieren en bloem- en vruchtstillevens van de kunstenaar te zien. Daarnaast toont het Drents Museum ook werk van tijdgenoten, zoals zijn leermeester Jan van Ravenswaay en zijn leerling Elisabeth Koning. De expositie laat zien dat Steenbergen niet alleen een realist is, die zijn onderwerpen uitvoerig bestudeert en natuurgetrouw weergeeft, maar ook hoe rijk zijn fantasie is. Dit blijkt onder meer uit de studies van fantasiewezens die het museum presenteert

Die fantasie gebruikt Steenbergen ook in zijn publicaties. Na enkele succesvolle jaren als vervaardiger van bloem- en vruchtstillevens keert de kunstenaar terug naar zijn geboorteplaats waar hij zich steeds meer toelegt op schrijven. In de jaren die volgen schrijft hij meerdere toneelstukken, nouvelles en gedichten. Vooral zijn laatste publicatie, de dorpsnovelle *Clapper der Calkoens*, is ontzettend populair. Volgens Steenbergen is de *Clapper* een transcriptie van een dagboek van een rijke familie uit de zeven-

tiende-eeuw dat hij via een vriend in handen kreeg. Maar een paar jaar na zijn overlijden wordt aangetoond dat het dagboek grotendeels verzonnen is door Steenbergen zelf.

In de achttiende en negentiende eeuw trekken vervalsingen in de literatuur veel lezers. In de zogenoemde mystificaties doet de auteur zich voor als iemand anders. Albert Steenbergen schrijft over vader en zoon, Arent en Petrus Calcoen, die twee eeuwen ervoor in hetzelfde huis wonen als hijzelf. De belevenissen van de Calcoens verschijnen in de lokale courant. De bundel van deze verhalen verschijnt in 1902. Het boek uit de collectie van het Drents Archief is naast een tekening van het door Steenbergen bedachte huis van de Calcoens te zien in de tentoonstelling.

In de tentoonstelling *De fantastische werkelijkheid van Albert Steenbergen* brengt het Drents Museum voor het eerst de zijn kunst en literatuur samen, naast werk van tijdgenoten. De expositie toont wat voor leven hij leidde, wie hem inspireerden en wat hij betekende voor de (kunst)geschiedenis.

MIRJAM VÖLKER - FALSCHER FLAGGE

Tentoonstelling in het Drents Museum te Assen

t/m 2 maart 2025

Mirjam Völker - Falsche Flagge is de eerste solotentoonstelling van Völker in Nederland. Hierin is haar omvangrijke installatie van een hut te zien, samen met schilderijen en video's.

Boomhutten, huisjes, stokken om op te zitten en stacaravans staan centraal in het werk van Mirjam Völker. Normaal gezien zijn deze bouwsels schuilplaatsen en toevluchtsoorden: veilige plekken die beschutting bieden tegen het weer en aanvallen van de buitenwereld. Toch vallen de bouwsels die Völker schildert, timmert en filmt bijna uit elkaar van ellende. Ze zijn in elkaar geflanst met hout, golfplaten en dekzeilen. Ze staan verlaten in het landschap, overwoekerd door de natuur. Er is geen persoon te zien, maar toch is de aanwezigheid van de mens ongemakkelijk voelbaar.

In het midden van de tentoonstellingsruimte is een enorme installatie van een hut te zien. Een primeur, want dit bouwwerk, getiteld *Habitat*, wordt in het Drents Museum voor het eerst vertoond. Bezoekers kunnen de installatie binnenstappen. In deze levensgrote hut worden videowerken van Völker vertoond.

De mystiek die rondom het werk van Mirjam Völker hangt, sluit aan bij het werk van de Neue Leipziger Schule. Deze kunstenaars maken kunst gebaseerd op de realiteit, maar voegen elementen toe die je op het verkeerde spoor zetten. Daardoor doet het werk altijd wat surrealistisch aan. Het Drents Museum organiseerde in 2009 de eerste tentoonstelling over de Neue Leipziger Schule in Nederland. Sindsdien heeft het museum exposities georganiseerd met werk van onder meer Rosa Loy, David Schnell, Matthias Weischer, Kristina Schuldt en Neo Rauch. *Mirjam Völker – Falsche Flagge* is de eerste solotentoonstelling van Völker in Nederland.

JAN DE BEUS: SCHILDER - VERZAMELAAR

Tentoonstelling in Museum Flehite te Amersfoort
t/m 2 maart 2025

Dwaal door de expressionistische wereld van Jan de Beus. Museum Flehite presenteert de tentoonstelling Jan de Beus schilder - verzamelaar. Appel, Armando, Baselitz e.v.a.. Ontdek de avontuurlijke – pasteuze - schilderkunst van Jan de Beus en een ruime selectie uit zijn privé kunstverzameling die bestaat uit werken van kunstenaars die hem inspireren, zoals Georg Baselitz, Oskar Kokoschka, Theo Wolvecamp en Karel Appel. Dit, tezamen met de tentoongestelde werken van artistiek geestverwant Armando, geeft een inzicht in de creatieve wereld van Jan de Beus. Jan de Beus, geboren als boerenzoon in Muiderberg in 1958, is meer dan alleen een schilder. Hij is, naast een veelzijdig kunstenaar, ook verzamelaar, muzikliefhebber, tentoonstellings- maker en wereldreiziger. Ondanks zijn sterke banden met zijn geboortegrond, heeft hij zijn leven gewijd aan zijn kunst en is erop uit getrokken om kunst te maken en te verzamelen. Na vele omzwervingen vestigde de kunstenaar zich in 2005 weer in zijn ouderlijk huis, waar hij in het naastgelegen atelier zijn dik met verf beschilderde doeken vervaardigt.

Typerend voor het werk van Jan de Beus is de expressieve verbeelding van cultuurhistorische inspiratiebronnen, zoals literaire verhalen, beroemde muziekstukken, klassieke mythen en Bijbelse scènes. De schilderijen van De Beus worden veelal gekenmerkt door een rijke textuur en grove, spontane schildergerbaren.

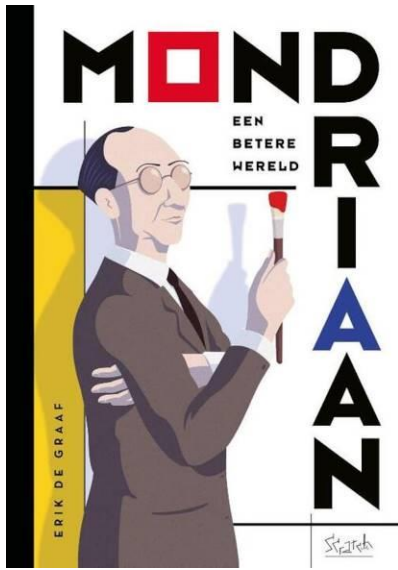
De Beus' liefde voor de poëzie en muziek komt in de tentoonstelling tot uitdrukking in tien gedichten die de Vlaamse dichter Etienne Delbaere speciaal voor specifieke schilderijen schreef. Ook is de muziek te horen waardoor de schilder geïnspireerd werd tot het maken van diverse schilderijen. Zo is bijvoorbeeld Anton Brückner een door hem bewonderde componist.

De artistieke bevoegdheid en kennis van Jan de Beus komen tot uiting door zijn eigen schilderijen te kunnen zien naast zijn uitgebreide collectie veelal expressionistische kunst. De Beus verzamelt het liefst werk van voorgangers en stijlgenoten die hij bewondert en met wie hij zich stilistisch verwant weet, zoals Adolphe Monticelli, Emil Nolde, Oskar Kokoschka, Eugène Leroy, Leon Kossoff, Frank Auerbach; de Cobra-schilders Appel, Sierhuis en Wolvecamp; en niet in de laatste plaats: Armando. De Beus ambieert van elke bewonderde schilder een werk te bezitten. Van sommige inspiratiekunstenaars zijn schilderijen zo kostbaar, dat De Beus van hen een belangwekkend grafisch werk heeft verworven.

Een bijzonder aspect van de expositie is de samenkomst van de artistieke werelden van Jan de Beus en Armando. Tijdens de roerige jaren tachtig bracht De Beus veel tijd door in Berlijn, waar hij voorloper en geestverwant Armando ontmoette. Ondanks hun verschillende stijlen, belicht de tentoonstelling hun gezamenlijke fascinatie voor de natuur en menselijke emoties die tot uiting komt in hun gemeenschappelijke expressionistische en pasteuze schilderstijl.

MONDRIAAN, EEN BETERE WERELD / ERIK DE GRAAF

Tentoonstelling in het Mondriaanhuis te Amersfoort
t/m 2 maart 2025

Tentoonstelling naar aanleiding van het verschijnen van de gelijknamige graphic novel van Erik de Graaf. De stripauteur eert de beroemde schilder met een kleurrijk verhaal over de laatste bewogen jaren van zijn leven in Parijs, Londen en New York.

MICHAEL RHEBERGEN / IT MIGHT AS WELL BE SPRING

Tentoonstelling in Villa Mondriaan te Winterswijk
t/m 11 mei 2025

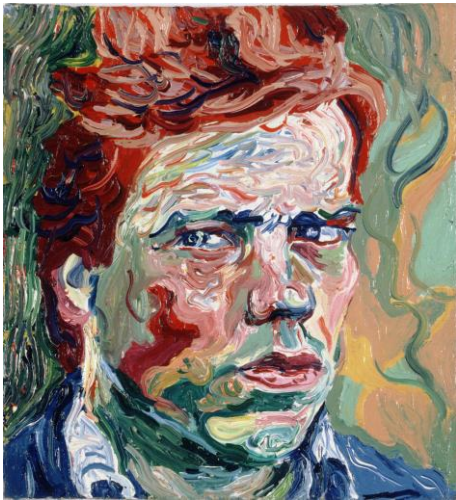

Aan het einde van de 19e eeuw vereeuwigde de jonge Piet Mondriaan het Achterhoekse landschap met levendige penseelstreken. Destijds kon Mondriaan waarschijnlijk niet vermoeden dat dit landschap meer dan een eeuw later onder druk zou komen te staan als gevolg van klimaatverandering. De traditionele seizoenen lijken te vervagen of zelfs geheel te verdwijnen. Voor kunstenaar Michael Rhebergen genoeg aanleiding om nieuw werk te creëren. Met 'It Might As Well Be Spring', verkent Rhebergen de natuur van nu en de natuur van de toekomst. Middels poëtische foto's en een vier-kanaals-filminstallatie slaat hij een brug tussen de veranderende natuur in het oosten van Nederland, de effecten van klimaatverandering en de figuratieve landschappen van Mondriaan. Deze tentoonstelling is een vriendelijke uitnodiging om na te denken over de cruciale vragen van deze tijd: welke invloed heeft onze perceptie van tijd op onze relatie tot het landschap? Kunnen we verder kijken dan klimaatverandering of ont-

breekt het ons aan visie op de lange termijn ?

EIGENBEELDIG / PIET MONDRIAAN, KAREL APPEL, PHILIP AKKERMAN

Tentoonstelling in Villa Mondriaan te Winterswijk
t/m 11 mei 2025

Beleef aankomende winter en voorjaar de tentoonstelling *EIGENBEELDIG*, waarin zelf-verbeelding centraal staat. U krijgt een unieke kans om te zien hoe drie uiteenlopende kunstenaars hun publieke imago vormgeven. Van Piet Mondriaans foto portretten tot Karel Appels krachtige penseelstreken en Philip Akkermans kleurrijke zelfportretten, elk geven zij op hun eigen manier invulling aan het thema zelf-verbeelding. Beeldvorming en zelfreflectie zijn immers universele onderwerpen die variëren van letterlijke reflecties tot diepere ontdekkingen over onze eigen identiteit. Aan de hand van schilderijen, foto's, brieven en dagboeken biedt deze tentoonstelling een kijk op hoe Mondriaan, Appel en Akkerman zichzelf en hun kunst presenteren. Museum Villa Mondriaan nodigt u uit om na te denken over de complexe relatie tussen kunst en zelf-

verbeelding. *EIGENBEELDIG* stelt daarmee de prikkelende vragen: welke rol speelt beeldvorming in het werk van deze kunstenaars, en hoe willen zij door de buitenwereld worden gezien ?

DE SCHOONHEID VAN HET ONBEKENDE. KUNSTENAARS OP REIS 1880-1950

Tentoonstelling in Museum De Wiegert te Deurne
t/m 25 mei 2025

Museum De Wiegert is het komende half jaar in de ban van de Middellandse zee. Kunstenaars uit het noorden worden al eeuwenlang aange trokken door de schoonheid van het onbekende zuidelijke landschap: bergen, pijnbomen, de azuurblauwe zee, bloemenpracht en het licht dat zo anders is dan bij ons. Dat inspireert hen tot het maken van werken vol kleur en contrast. De tentoonstelling in De Wiegert focust op Nederlandse kunst uit de periode 1880 tot 1950. Er zijn ruim 70 werken te zien van onder meer Dirk Filarski, Leo Gestel, Jan Wiegers, Otto van Rees, Charley Toorop en Carel Willink. Veel werk komt uit de eigen collectie en is aangevuld met bruiklenen van Kunsthandel Pygmalion, Museum Flehite, Galerij-Museum-Bies en particuliere verzamelaars. De aantrekkingskracht van het zuiden gaat terug tot in de 17e eeuw. In navolging van de Engelse Grand Tour – een reis door Europa met als eindbestemming Rome -, maken veel kunstenaars een soortgelijke tocht. In Italië bestuderen ze resten van de klassieke oudheid en het werk van meesters zoals Raphaël en Leonardo da Vinci. In de 19e en 20e eeuw

wordt het hele mediterrane gebied een bron van inspiratie. In *De Schoonheid van het onbekende* reis je mee met Charles Eyck, Carel Willink en Mies Carsten naar Frankrijk, met Otto van Rees, Hendrik Jan Wolter en Dirk Filarski naar Italië, met Isaac Israëls en Kees Maks naar Spanje en met Philip Zilcken, Ferdinand Erfmann en Hendrik Havermann naar Noord-Afrika. We reizen via Parijs en de Alpen, twee belangrijke markeringspunten op de weg naar het zuiden.

De magische aantrekkingskracht die Italië en Rome lang hebben, wordt aan het eind van de 19e eeuw overgenomen door andere plekken, waaronder Parijs. Rome staat voor het academische classicisme. Pa-

rijs voor vernieuwing. Veel modernistische kunstenaars die zich niet langer thuis voelen bij de traditionele academische regels, kiezen voor nieuwe plekken. Parijs heeft veruit de grootste aantrekkingskracht. Sinds de wending die daar met het impressionisme heeft plaatsgevonden, is de stad uitgegroeid tot bakermat van de moderne kunst. Talloze kunstenaars uit heel Europa proberen in de Lichtstad een carrière op te bouwen. In de tentoonstelling is een 'Parijs zaal' ingericht om dit te markeren.

Binnen de tentoonstelling is speciale aandacht voor Marinus Bies (1894-1975). De Brabantse kunstenaar schilderde voornamelijk Peellandschappen, maar als zestiger is hij toe aan nieuwe inspiratie. Die vindt hij in Frankrijk. In 1954 en 1961 trekt hij daar door heuvels, bergen, haventjes en kleurrijke dorpen en stadjes. Terug in Aarle-Rixtel zet hij zijn indrukken om in kleurrijke werken. In februari 2025 is het 50 jaar geleden dat de kunstenaar overleed. Kleinzoon Marc Bies neemt het initiatief voor 'Bies-plus, een kunstestafette in de Peel'. In Galerij-Museum-Bies in Aarle-Rixtel is het hele jaar werk van Bies te zien. Daarnaast besteden ook De Wieger, Museum Klok en Peel in Asten, Museum Peel en Maas in Helden en Kunstpodium Het Oude Raadhuis in Beek en Donk aandacht aan Marinus Bies.

ONDER / GOED

Tentoonstelling in het Rijksmuseum te Amsterdam
t/m 22 maart 2025

Van een hemd uit de 17de eeuw tot een jarretel uit het begin 20ste eeuw. De presentatie Onder/Goed in de Special Collections laat de ontwikkeling van ondergoed zien van 1640 tot 1940.

Waar in de 17de eeuw onderkleding functioneel was, speelt mode vanaf de negentiende eeuw een steeds grotere rol. Met korsetten, onderrokken, hoepelrokken, chemises (hemden) en directoires (broekjes). De presentatie is te zien tot 16 december 2024 in het Rijksmuseum.

Een onberispelijk schoon hemd stond voor properheid en was tegelijkertijd een statussymbool, omdat het hele jaar door schoon lijfgoed helder water vereiste en een uitgebreide garderobe. Zo is in deze presentatie een versierd hemd met brede kloskant te zien. Deze is vermoedelijk gedragen door Willem Frederik, graaf van Nassau-Dietz uit Friesland, die in 1645 Prins van Oranje werd.

Ondergoed, zoals korsetten, hoepelrokken, foundation garments, bh's en shapewear, speelt een belangrijke rol bij het voldoen aan het heersende schoonheidsideaal. Eeuwenlang zorgt het korset voor het gewenste silhouet. In de 17de eeuw versmalde het de taille, duwde de borsten omhoog en hield de rug kaarsrecht. In de 18de eeuw kwam de nadruk te liggen op de heupen, die met hoepelrokken werden verbreed en in de 19de eeuw op de billen.

In de loop der eeuwen krijgt het ondergoed meer versiering. Vanaf het derde kwart van de 19de eeuw krijgt ondergoed een verleidelijker functie door het gebruik van kant, zijde en bijzondere kleurcombinaties, zoals een onderjurk van roze crêpe de chine afgezet met een brede strook appliqué-kant en een bijpassend broekje, die in de presentatie te zien is.

ZIEN & GELOVEN. ZINTUIGLIJKE ERVARING IN DE LATE MIDDELEEUWEN

Tentoonstelling in Rijksmuseum Twenthe te Enschede

van 26 januari 2025 t/m ***** 2025

Zien & Geloven. Zintuiglijke ervaring in de late middeleeuwen

Rijksmuseum Twenthe presenteert de fascinerende tentoonstelling "Zien & Geloven. Zintuiglijke ervaring in de late middeleeuwen." Deze tentoonstelling neemt je mee terug naar het Europa van de late middeleeuwen, een tijd waarin christenen hun religieuze beleving versterkten door hun zintuigen te prikkelen met beelden, geluiden, smaken, geuren en tastbare voorwerpen.

Deze unieke expositie belicht de rol van de verschillende zintuigen en rituelen, en laat een tijd herleven waarin kunst intiem en intens werd beleefd.

In de late middeleeuwen werden kunstobjecten niet alleen visueel bewonderd; ze werden aangeraakt, geproefd, geroken en gehoord. De tentoonstelling toont hoe geschilderde onderwerpen, zoals de mis van Sint Gregorius, tijdens religieuze ceremonies tot leven kwamen. Wierookhouders zwaaiden, klokken luidden en psalmen vulden de lucht met gezangen. Voorwerpen zoals de pax werden gekust, terwijl verlichtingen in missalen werden aangeraakt. Wijn en hosties werden geproefd, en heilige woorden weerklonken. Misbellen, kuskruisen, sculpturen, wierook, triptieken, rozenkransen, wijn en hosties – al deze objecten nodigen de gebruiker uit om een diepere zintuiglijke ervaring te beleven.

Door deze objecten opnieuw samen te brengen en de nadruk te leggen op hun gebruik en de acties die ermee werden uitgevoerd, komt de belevingswereld van de vijftiende en zestiende eeuw tot leven. Bezoekers krijgen de kans om te ontdekken hoe kunst niet alleen visueel, maar ook fysiek en emotioneel werd ervaren. De tentoonstelling laat zien hoe kunstwerken, zoals schilderijen, beeldhouwwerken en getijdenboeken, sterke emoties opriepen en met het lichaam werden beleefd.

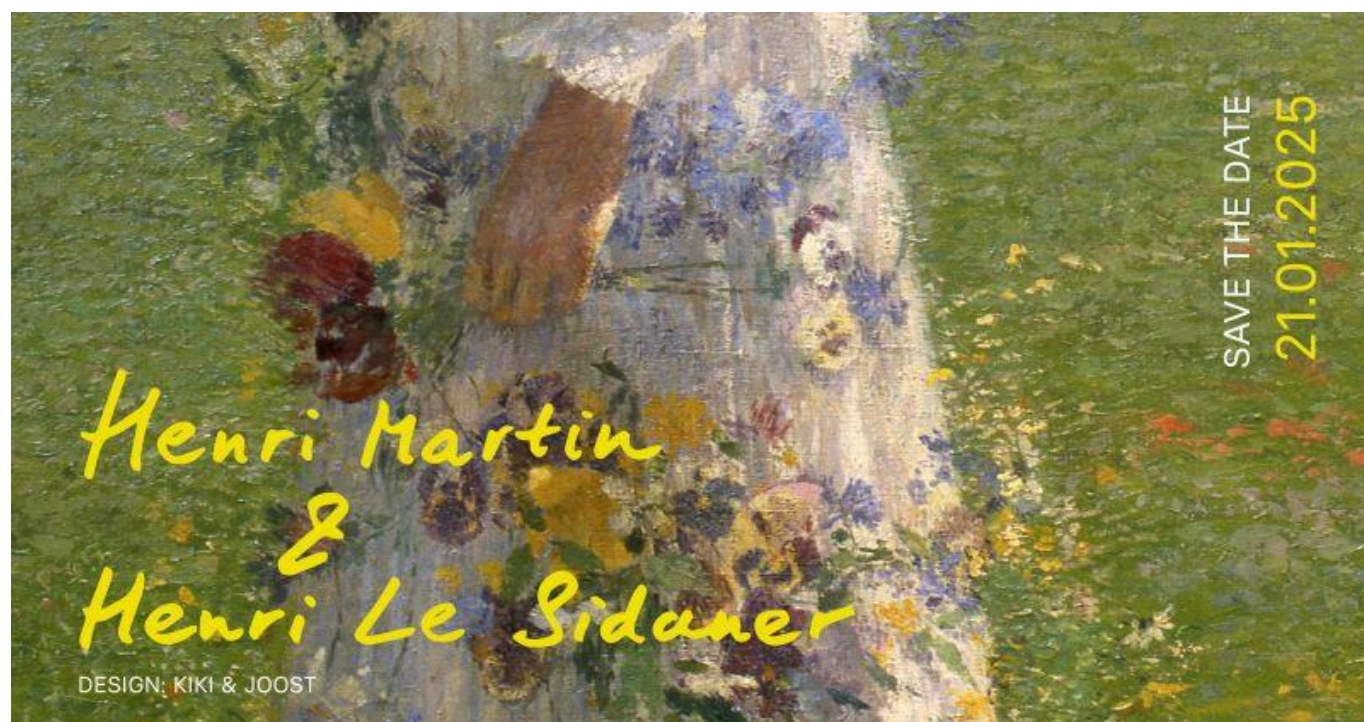
"Zien & Geloven" biedt een vernieuwende kijk op kunst door de werken terug te brengen naar hun originele context en de interactie tussen mens en object centraal te stellen. Hoe werd kunst in vroeger tijden ervaren? Welke gevoelens riep dit op? Door deze vragen te verkennen, krijgt de bezoeker een diepere waardering voor de kunstwerken. Bovendien worden er voelobjecten, geuren en geluiden aan de tentoonstelling toegevoegd, waardoor de ervaring nog rijker en toegankelijker wordt.

Deze tentoonstelling toont niet alleen kunstwerken van hoge kwaliteit, maar laat bezoekers ook ervaren hoe perkament onder de vingertoppen voelt, hoe een met wierook gevulde kerk moet hebben geroken en

hoe zang de gelovige in extase kon brengen. "Zien & Geloven" biedt een unieke kans om te ontdekken hoe kunst, zelfs vandaag de dag, nog steeds nieuwe zintuiglijke ervaringen kan bieden. Kom en ontdek de rijke, zintuiglijke wereld van de late middeleeuwen in Rijksmuseum Twenthe. Laat je meevoeren door de kracht van kunst die al eeuwenlang diepe emoties oproept en zintuigen prikkelt. Deze tentoonstelling toont niet alleen kunstwerken van hoge kwaliteit, maar laat bezoekers ook ervaren hoe perkament onder de vingertoppen voelt, hoe een met wierook gevulde kerk moet hebben geroken en hoe zang de gelovige in extase kon brengen.

HENRI MARTIN & HENRI LE SIDANER

Tentoonstelling in het Singer Museum te Laren (NH)
van 21 januari 2025 t/m 11 mei 2025

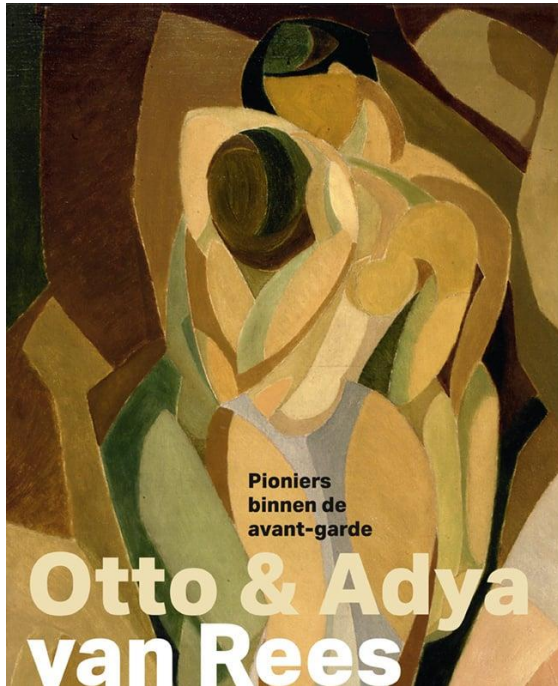

Singer Laren presenteert een bijzondere tentoonstelling met werken van Henri Martin (1860-1943) & Henri Le Sidaner (1862-1939). De tentoonstelling, samengesteld door de achterkleinzoon van Le Sidaner Yann Farinaux, volgt de carrière van de hechte vrienden en artistiek verwante kunstenaars. Zij suggereren een wereld die bijna te mooi is om waar te zijn: de zichtbare werkelijkheid, gezien door een roze bril. De poëtische verbeelding van hun onderwerpen, zoals de weelderige tuinen bij hun zomerverblijven, levert Le Sidaner en Martin de benaming 'intimisten' op. Hoewel hun kunst lange tijd is gekwalificeerd als 'kitsch', worden zij nu opnieuw gewaardeerd door zowel museumpubliek als de kunstmarkt. Henri Le Sidaner was een dierbare vriend van Anna en William Singer, respectievelijk stichter en naamgever van Singer Laren. Dankzij deze bijzondere vriendschap beschikt Singer Laren over de grootste museale verzameling van Le Sidaner buiten Frankrijk. De tentoonstelling is een samenwerking met museum Palais Lumière in Évian-les-Bains en museum Baron Martin in Gray.

ADYA EN OTTO, PIONIERS BINNEN DE AVANT-GARDE

Tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Schiedam

t/m 2 maart 2025

Stedelijk Museum Schiedam presenteert dit najaar *Adya en Otto. Pioniers binnen de avant-garde*, een tentoonstelling over het bijzondere leven en werk van het kunstenaarsechtpaar Otto van Rees (1884-1957) en Adya van Rees-Dutilh (1876-1959). Ze zijn in hun vroege jaren, als pril gezin, omringd door bekende kunstenaars als Arp, Mondriaan en Picasso. In deze tijd leveren zij een unieke bijdrage aan beeldbepalende stromingen zoals dada en kubisme en het ontstaan van abstracte kunst. Adya en Otto waren al tijdens hun leven bekend in toonaangevende kringen van kenners en kunstenaars. Toch is hun werk nog relatief onbekend bij het grote publiek. Als wegbereiders van de 20ste-eeuwse moderne kunst krijgen deze kunstenaars in Stedelijk Museum Schiedam alsnog een eerbetoon. Met ruim zeventig werken uit hun pionierende jaren is voor het eerst sinds bijna vijftig jaar een groot overzicht van Adya en Otto samen in een tentoonstelling te zien. Met speciale aandacht voor Adya, die als vrouwelijke kunstenaar in de door mannen gedomineerde kunstgeschiedenis van de twintigste eeuw niet de waarde-

ring heeft gekregen die ze verdient.

Adya Dutilh (1876 – 1959) en Otto van Rees (1884 – 1957) ontmoeten elkaar rond 1902 in Blaricum waar Otto's vader een landbouwkolonie heeft gesticht. Adya is acht jaar ouder dan Otto en heeft gedegen teken- en schilderlessen gevolgd in Brussel. Otto maakt zijn HBS-opleiding niet af, maar krijgt wel schilderlessen. Op aanraden van kunstenaar Jan Toorop vertrekt Otto in 1904 naar Parijs, al snel gevolgd door Adya. Daar wonen ze, te midden van internationale avant-garde kunstenaars, in het ateliergebouw Bateau-Lavoir in Montmartre en later op diverse adressen in kunstenaarswijk Montparnasse.

Otto waardeert Adya ook zeer als kunstenaar en laat zich graag door haar werk inspireren: haar gebourde werken stimuleren hem om abstracter te werken. Otto schildert in de jaren 1908-1909 in een stijl die het cloisonnisme wordt genoemd: een uit vlakken opgebouwde stijl, met heldere kleuren en geaccentueerde contourlijnen. In deze stijl maakt hij een chique *Portret van Adya van Rees-Dutilh, echtgenote van de schilder* (1909). Naast het werk *Adam en Eva* (1910) schildert hij in deze tijd ook enkele portretten van zijn vrouw, zoals *Adya bordurend in het kraambed* (1910) en tweemaal een *Moeder en kind* (1911). Bijzondere werken die in een onderling sterk verschillende stijl steeds de impressie van intimiteit geven. Van Adya zijn enkele schilderijen te zien. Ook worden van haar hand een ontwerp-tekening voor een naaldkunstwerk en diverse uitgewerkte tekeningen tentoongesteld. Otto's serie kubistische werken van naakte vrouwen, zoals *Staande Baadster* (1910) en *Moeder en kind* (1911) laten zien hoe hij zich wat stijl betreft liet voeden door zijn inspiratiebronnen in Parijs.

Otto van Rees raakt in Parijs goed bevriend met Georges Braque en Pablo Picasso, die hem helpt aan een atelier. Het koppel is onderdeel van de internationale groep kenners van moderne kunst en kunstenaars in Parijs. Naast Otto is ook Adya zeer actief in het onderhouden van contacten om hun werk bekendheid te geven en te verkopen. Adya wordt veel geportretteerd, door haar man Otto, maar bijvoorbeeld ook door Piet Mondriaan (1912). Ze leiden een nomadisch bestaan, zoekend naar de beste plek om te leven en inspiratie op te doen. Ze wonen afwisselend in Nederland, België, Frankrijk en Zwitserland.

Otto en Adya timmeren al even aan de weg als ze in 1913 ieder drie werken exposeren bij de belangrijke *Erster Deutscher Herbstsalon Der Sturm*, een groepstentoonstelling van internationale moderne kunstenaars in Berlijn. Het betreft werken die Otto in 1911 in het zonnige Fleury heeft gemaakt zoals *Baadsters* (1911) en *Moeder en kind* (1911) en naaldkunstwerken van Adya. Otto zat in Parijs dicht bij het vuur van de vroege kubisten en schildert in de jaren 1914-1917 kubistische landschappen en stillevens, vergelijkbaar met die van Picasso en Braque. In de tentoonstelling in Schiedam zijn vijftien van zijn kleurrijke kubistische werken uit die tijd zien, zoals *Compositie met fles en pijp* (1914).

Adya's werk wordt ook zeer gewaardeerd. Zo wordt haar tekening *Fantômas* (1914) gereproduceerd op het omslag van een vooruitstrevend Duits tijdschrift, *Die Aktion*. Het kunstenaarsechtpaar, dat in 1915 in Zwitserland verblijft, staat ook aan het begin van kunstbeweging dada. De tentoonstelling bij galerie Tanner in Zürich, waar Otto en Adya met Hans Arp exposeren, markeren de andere dadaïsten achteraf als oermanifestatie en beginpunt van dada. Adya en Otto gooien als ware dadaïsten alle regels van de traditionele kunst overboord. Otto laat op de tentoonstelling bij Tanner naast schilderijen ook collages zien. Adya exposeert onder andere vijf wandtapijten van wol en drie borduurwerken van zijde, die deels abstract zijn. De ongebruikelijke manier van werken – collages en abstracte textiele werken, gepresenteerd als volwaardige kunst – leidt tot veel kritiek. Adya's geborduurde wandtapijten en naaldkunstwerken vallen bij critici daarentegen in de smaak, met name door het kleurgebruik.

Het affiche voor de tentoonstelling bij Tanner (1915) en een collage op een schetsmap uit datzelfde jaar laten zien dat Otto zijn tijdgenoten, zoals Hans Arp, soms al vooruit was; Arp begon pas later met het gebruik van de collagetechniek.

De tentoonstelling geeft ook een bijzonder inkijkje in hun persoonlijke leven, dat nauw verweven is met hun werk als kunstenaars. Zoals bij veel vrouwelijke kunstenaars is het werk van Adya na haar dood lange tijd onderbelicht gebleven. In *Adya en Otto. Pioniers binnen de avant-garde* zijn ruim zeventig werken te zien, waarvan dertien gemaakt door Adya. Haar werk is helaas minder goed bewaard gebleven en is lastig in bruikleen te krijgen, onder meer omdat naaldkunst zo kwetsbaar is. Er is één exceptioneel en gekoesterd borduurwerk van Adya in de tentoonstelling: *Madonna met kind*, ca 1917. Toch kiest Stedelijk Museum Schiedam er bewust voor om Adya en Otto als gelijkwaardige kunstenaars te presenteren, juist vanwege de grote waardering voor haar oeuvre.

In een tijd waarin vrouwen doorgaans worden geacht na het huwelijk te stoppen met werken, vindt zij in haar relatie met Otto ruimte zich te blijven ontwikkelen. Ze is een succesvol kunstenaar, wat tamelijk uitzonderlijk is in haar tijd: haar werk is te zien op internationale tentoonstellingen en wordt afgebeeld in tijdschriften. Met de komst van hun eerste dochter in 1906 besluit Adya zich meer te richten op tekenen en borduren dan op schilderen. Het kleurgebruik in haar wollen wandtapijten en zijden broderies wordt geprezen door critici én ook Otto prijst haar als kunstenaar.

Hun dynamische en nomadische kunstenaarsleven komt kort na de Eerste Wereldoorlog abrupt tot stilstand. In 1919 overlijdt hun oudste dochter van dertien bij een treinongeluk. Ook Otto raakt zwaargewond en moet lang herstellen. Ze keren noodgedwongen terug naar Nederland. Toch wordt hun woning – in Deurne – opnieuw een ontmoetingsplaats voor kunstenaars en vernieuwers. Kunstenaarsvrienden zoals Ossip Zadkine reizen regelmatig af naar het huis in Brabant. Van Adya zowel als van Otto zijn in de tentoonstelling verschillende affiches en houtsnedes uit de jaren twintig van de vorige eeuw te zien.

Naast het werk van Adya en Otto van Rees is in Stedelijk Museum Schiedam aanvullend een selectie abstracte kunst van vier generaties vrouwelijke kunstenaars uit de museumcollectie te zien. De naoorlogse abstracte kunst wordt namelijk vaak gezien als een echte 'mannenstroming'. Het tegendeel is echter waar. Verschillende vrouwelijke kunstenaars drukken in hun tijd een stempel op de vernieuwingen in de kunst. De oudste generatie is vertegenwoordigd door Lou Loeber, geboren in 1894. De jongste door Machteld Rullens (1988) en Elsemarijn Bruys (1989), van wie recent werken zijn aangekocht voor de collectie. Het Stedelijk Museum Schiedam brengt hiermee een eerbetoon aan deze vrouwen, en hoopt daarmee hun plek in de kunstgeschiedenis te bestendigen.

ABSTRACTE KUNST VAN VROUWEN, TOEN EN NU

Tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Schiedam

t/m 2 maart 2025

Stedelijk Museum Schiedam presenteert met *Abstracte kunst van vrouwen, toen en nu* een bijzondere collectiepresentatie waarin abstracte kunstwerken van vier generaties vrouwelijke kunstenaars te zien zijn. De oudste generatie is vertegenwoor-

digd door Lou Loeber, geboren in 1894. De jongste door hedendaags kunstenaars Machteld Rullens (1988) en Elsemarijn Bruys (1989), van wie recent werken zijn aangekocht voor de collectie. Deze presentatie sluit aan bij de tentoonstelling *Adya en Otto. Pioniers binnen de avant-garde*, waar het museum eerherstel biedt aan Adya van Rees-Dutilh. In dezelfde geest van erkenning brengt *Abstracte kunst van vrouwen, toen en nu* een eerbetoon aan de vrouwen die in haar voetsporen traden.

Als het museum in 1954 begint met het verzamelen van actuele moderne kunst uit Nederland richt het zich vooral op jonge kunstenaars en nieuwe richtingen in de kunst. Juist daarom is de abstracte kunst van de jaren zestig en zeventig nu goed vertegenwoordigd in de collectie. In deze kunst speelt de zichtbare werkelijkheid geen rol meer. Het gaat puur om vorm, kleur, compositie en structuur. Veel van deze kunstenaars kijken voor inspiratie naar voorgangers als Mondriaan en Picasso en de kunst van Bauhaus en het Russische constructivisme. Ook Adya en Otto van Rees hebben met hun pionierende werk een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de abstracte kunst.

De naoorlogse abstracte kunst wordt vaak gezien als een echte ‘mannenstroming’. Het tegendeel is echter waar. Verschillende vrouwelijke kunstenaars drukken in de jaren zestig hun stempel op belangrijke vernieuwingen in de kunst. Toch kregen ze daar niet altijd waardering voor; en hun werk is minder bekend dan dat van mannelijke kunstenaars. Ook het werk van Adya van Rees-Dutilh kreeg na haar dood minder waardering dan dat van Otto van Rees. In navolging van het eerherstel dat we Adya bieden in de tentoonstelling *Adya en Otto. Pioniers binnen de avant-garde* brengen we in deze zaal een eerbetoon aan de vrouwen die in haar voetsporen traden. Ook zij zijn minder gezien en gewaardeerd, en verdienen het om een volwaardige plek in de kunstgeschiedenis te krijgen.

De collectiepresentatie omvat werken van Lou Loeber, Karin Daan (1944), Christa van Santen (1932), Ria van Eyk (1938), Els de Groot (1940), Neeltje Korteweg (1944), Yvonne Kracht (1931), Truce Wil-mink (1943), Sonja Vincent-Nienhuis (1928), Greet van Amstel (1903-1981), Corrie de Boer (1932-2023), Maria van Elk (1943), Marijke de Goey (1947), Fatima Barzng (1968), Machteld Rullens (1988) en Elsemarijn Bruys (1989).

ELSEMARIJN BRUYS, MINIMAL ART ON ACID

Tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Schiedam
t/m 2 maart 2025

Stedelijk Museum Schiedam presenteert een nieuwe installatie van de Rotterdamse kunstenaar Elsemarijn Bruys, die zij speciaal maakt voor Stedelijk Museum Schiedam. In *Minimal Art on Acid* creëert Bruys een totaalervaring die je perspectief doet wankelen en je zintuigen prikkelt. Bruys, bekend om haar grootschalige installaties op festivals en in theaters, transformeert de zolderruimte van het museum tot een vreemdende wereld waarin bewegende spiegels de ruimte herhalen en vervormen. *Minimal Art on Acid* is Bruys haar eerste museale solopresentatie, geëcureerd door Sanneke Huisman.

In haar nieuwe werk *Minimal Art on Acid* verwijst Elsemarijn Bruys naar *minimal art*. Een kunststroming uit de jaren '60 waarbij subtiele objecten en kleine ingrepen in de ruimte je bewust maken van je omgeving en je uitnodigen om deze op een nieuwe manier te bekijken. Bruys gaat echter een stap verder dan de traditionele *minimal art*. In plaats van een kleine ingreep transformeert zij de zolderruimte van Stedelijk Museum Schiedam met een groot gebaar. De monumentale achttiende-eeuwse houten dakconstructie van het museum speelt een centrale rol in haar ontwerp. Het lijnenspel van de dakconstructie, de pilaren en de diepte van de ruimte inspireren Bruys tot een installatie waarin bewegende spiegels de ruimte herhalen en vervormen. Bezoekers zien niet alleen hun eigen reflectie, maar ook die van anderen, waardoor zij onderdeel worden van de installatie en de ruimte. Elsemarijn Bruys exposeert veelvuldig op festivals, waar de ervaring van haar kunstwerken een cruciale rol speelt. Haar voornaamste materialen zijn lucht en spiegels, waarmee ze een eigen positie heeft verworven in de hedendaagse kunstwereld. Haar tentoonstelling in het Stedelijk Museum Schiedam markeert haar eerste museale solopresentatie.

Elsemarijn Bruys (1989, Nederland) is een beeldend kunstenaar met een sterke nieuwsgierigheid naar zintuiglijke waarneming. In haar veelzijdige praktijk creëert ze zowel sculpturen als architecturale interventies, waarbij de ruimtelijke ervaring altijd centraal staat.

Bruys studeerde Fashion Design aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, waar haar afstudeerproject een diepgaand onderzoek naar de 'puffer'-jas omvatte—een mode-item dat volume toevoegt aan het lichaam. Deze interesse in volumes, de interactie tussen lichaam en ruimte, en de relatie tussen mensen vormt sinds haar afstuderen de kern van haar werk. Vanuit dit vertrekpunt heeft ze zich ontwikkeld tot een kunstenaar van immersieve ruimtelijke installaties, waarvoor zij spiegels, spiegelende objecten, 'inflatables' en bewegende elementen gebruikt.

Stedelijk Museum Schiedam realiseerde de afgelopen jaren verschillende succesvolle voorbeelden van tentoonstellingen waarin de interactie tussen kunstwerk en publiek bepalend is voor de ervaring van het werk. Veel aandacht kregen de tentoonstellingen *Planetary Chapel* van Levi van Veluw en *Rothko & ik* waarin een bijna mystieke ervaring van het kunstwerk werd gestimuleerd. Grote publiekssuccessen waren de solotentoonstelling *Zonvonkengesproei* van Zoro Feigl en de groepstentoonstelling *Ekstasis*. De solopresentatie van Elsemarijn Bruys bouwt voort op die lijn van tentoonstellingen. Het museum ziet in het werk en de praktijk van Elsemarijn Bruys een hedendaagse geestverwant van de kunst uit de jaren zestig en zeventig, waarin ook door middel van abstractie de aandacht uitging naar een multisensorische beleving van een kunst.

QUEER HORIZONS. JONGEREN AAN ZET

Tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Schiedam
t/m 2 maart 2025

Op vrijdag 11 oktober 2024, tijdens Coming-Outdag, is in Stedelijk Museum Schiedam de tentoonstelling *Queer Horizons* geopend. *Jongeren aan zet* in de Stadsgalerij. Deze tentoonstelling verkent aan de hand van kunst en de verhalen van de deelnemers het thema van queer identiteit. Samen met kunstenaar Leon Stoffelen reflecteren tien Schiedamse en Rotterdamse jongeren zowel op het LHBTIQA+ verleden van Schiedam

als op hun eigen identiteit en toekomst. Tegelijkertijd belicht de tentoonstelling het leven van Jillis Bruggeman, misschien wel de bekendste persoon uit de LHBTIQA+ geschiedenis van Schiedam. Zijn verhaal wordt diezelfde dag ook toegevoegd aan *Panorama Schiedam*, de vaste tentoonstelling over de geschiedenis van de stad.

De Schiedamse Jillis Bruggeman werd in 1803 als laatste persoon in Nederland ter dood veroordeeld vanwege seksuele relaties met mannen. Hoewel zijn proces gedetailleerd is gedocumenteerd, blijft een belangrijke vraag onbeantwoord: Wie was Jillis Bruggeman écht? Stedelijk Museum Schiedam heeft diepgaand onderzoek gedaan naar het leven van Jillis Bruggeman in een poging om de mens achter het proces beter te leren kennen. Aan de hand van documenten en objecten uit die tijd ontdek je als bezoeker zijn verhaal.

Tegelijkertijd werpt een groep van tien queer jongeren (tussen de 14 en 22 jaar) uit Schiedam en omgeving samen met kunstenaar Leon Stoffelen een blik op de toekomst. Wat betekent het om nu, en in de toekomst, queer te zijn? Hun antwoorden op deze vragen verwerken zij, samen met Stoffelen, in een kunstwerk dat de zoektocht naar hun eigen identiteit verbeeldt. In een 12 meter lange collage en video-installatie vertellen zij hun eigen verhaal en reflecteren ze op het leven van Jillis Bruggeman. In deze pastelkleurige safe space, omringd door zachte kussens, nemen de jongeren je mee in hun gedroomde toekomst.

'Queer is eigenlijk een soort verzet tegen de wereld om ons heen. Het is een ideaal dat je ziet op de horizon.' – Leon Stoffelen

Queer Horizons presenteert zowel de zoektocht naar Jillis Bruggemans' identiteit als die van de jongeren van nu, en verbindt zo het verleden met het heden.

Naast de tijdelijke tentoonstelling *Queer Horizons* krijgt het verhaal van Jillis Bruggeman ook een permanente plek in *Panorama Schiedam*, de vaste tentoonstelling over de geschiedenis van Schiedam. Dit gebeurt op verzoek van de Stichting Jillis Bruggeman, die zich sterk maakt voor de gelijke rechten van LHBTIQA+-ers. Hiermee wil het museum Jillis Bruggeman eren en zijn verhaal een plek geven in de lange geschiedenis van de stad.

"Ik kende alleen het verhaal van Jillis' berechting, maar tijdens mijn onderzoek leerde ik veel meer kanten van zijn leven kennen. Hij verkocht politieke propaganda, maar was ook een echte familieman en liefhebbende (stief)vader." – Merel van der Vaart, conservator stadsgeschiedeni.

De tentoonstelling opende speciaal tijdens Coming-Outdag op vrijdag 11 oktober 2024, een dag waarop gevierd wordt dat iedereen open kan zijn over wie ze zijn. Wereldwijd wordt dan aandacht besteed aan het

‘uit de kast komen’. Oftewel de *coming-out*; het moment dat (LHBTIQA+) mensen zich veilig genoeg voelen om uit te komen voor hun seksuele geaardheid of genderidentiteit. Diezelfde avond vindt de uitreiking van de Jillis Bruggeman Penning plaats in de Grote Kerk in Schiedam. De gemeente Schiedam reikt sinds 2015 jaarlijks de landelijke Jillis Bruggeman Penning uit aan een organisatie of persoon die zich landelijk inzet voor de acceptatie van alle vormen van genderdiversiteit.

Deze tentoonstelling vormt daarnaast de opmaat voor *I Hit You With a Flower*, waarin ruim twintig (inter)nationale kunstenaars met humor, empathie en uitzinnige styling morrelen aan gevestigde normen en een maatschappij neerzetten waarin voor iedereen plek is.

I HIT YOU WITH A FLOWER

Tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Schiedam

t/m 4 mei 2025

In Stedelijk Museum Schiedam is *I Hit You With a Flower* – *suikerzoete kunst met een bite* te zien. Een oogstrelend zoete tentoonstelling die diversiteit in de maatschappij glorieus viert.

Ook is het een eerbetoon aan ‘meisjeskunst’, een term die vaak denigrerend is bedoeld, maar nu als geuzennaam wordt gebruikt. Te zien is werk van pioniers als Lily van der Stokker, Kinke Kooi en Pipilotti Rist tot jonger talent als Vera Gulikers, Frances Goodman, Dae Uk Kim, Jurjen Galema, Mari Katayama en Alex Naber & Chelseaboy. Ruim twintig (inter)nationale kunstenaars blinken uit in roze, pastel of juist knalkleuren, goud, glitter, bloemen en andere motieven. Zij maken frivole kunstwerken die even aanlokkelijk als intelligent zijn. Deze kunstenaars betrekken je via een verrukkelijke verleidingsstrategie bij hun fluwelen activisme en

de open samenleving waar zij voor staan. Engagement was nog nooit zoveel *fun*.

De aanleiding voor de tentoonstelling is de ervaring van het fenomeen ‘meisjeskunst’ onder kunstenaars. Een term uit de jaren tachtig die werd gebruikt voor werk, van met name vrouwelijke kunstenaars, dat afweek van de dominante beeldtaal. Kunstenaars als Lily van der Stokker en Kinke Kooi kregen al snel dit label opgeplakt, waardoor hun werk lange tijd niet voor vol werd aangezien. Zij pasten echter niet hun kunst aan, maar gingen stug door op de ingeslagen weg. Het gebruik van roze, pastel, zachte vormen en materialen en ‘typische vrouwelijke thematiek’ werd voor hen juist het uitgangspunt. De video-installatie *Ever is Over All* van Pipilotti Rist vat in een notendop *I Hit You With a Flower* samen. Op dromerige muziek flaneert een jonge vrouw in een hemelsblauwe jurk op straat. Ineens haalt ze uit en slaat een autoruit kapot, met een ... bloem. Zo mooi kan feminisme dus zijn. Interessant is dat intussen zeker niet alleen vrouwen zich bedienen van ‘meisjeskunst’.

Een grote verscheidenheid aan jongere kunstenaars omarmt de stijlelementen en filosofie van dit genre zoals Vera Gulikers, Dae Uk Kim en Jurjen Galema en internationale kunstenaars onder wie Jakob Lena Knebl, Mari Katayama en Alan Hernández. Met humor, empathie en uitzinnige styling morrelen deze kunstenaars aan de gevestigde norm en zetten zij een maatschappij neer waarin voor iedereen plek is.

“Why can't political activism not also be seen through the lens of things which are very beautiful, joyful or celebrative? Maybe in a queer way that whatever pain you experience you use joy as a strategy to overcome that.” – Rory Pilgrim

Esthetiek en onderwerp zijn bij deze kunst nauw verweven. Daar waar kleur en speelsheid in kunst en maatschappij vaak als oppervlakkig worden gezien, brengen deze kunstenaars er juist diepgang mee tot stand. Over de geschiedenis van de kleur roze alleen al valt met gemak een vuistdikke pil te schrijven. Roze roept associaties op met teder, kinderachtig, plastic, porno, schattig, cosmetica en leeghoofdigheid. Het is niet voor niets een van de centrale kleuren in deze tentoonstelling. De kunstenaars staan stil bij de waarden en emoties die van deze kleur uitgaan, bekritisieren het maar tegelijkertijd houden ze ook echt van roze. Deze ambigue houding geldt voor alle elementen uit de ‘meisjeskunst’ esthetiek.

Een mannelijke docent op de kunstacademie werd helemaal onpasselijk van mijn kleurgebruik. Hij zei: “Ik krijg er een vieze smaak van in mijn mond, kun je er niet mee ophouden?” Zo'n extreme reactie vond ik interessant, ik werd me bewust dat die kleuren een vorm van protest konden zijn.” – Vera Gulikers

De kunstenaars hebben een zwak voor toegankelijke technieken zoals tekenen, aquarelleren, kleien, stofbewerking en huisvlijt. Niet toevallig technieken die in dit deel van de wereld tot voor kort waren voorbehouden aan vrouwen of aan andere onderdrukte en ondergewaardeerde bevolkingsgroepen. De Mexicaanse kunstenaar Alan Hernández gebruikt bewust volkskunst uit zijn regio. Daarmee laat hij en passant zien dat wat als folklore wordt weggezet, een volwaardige kunstvorm is. Bloemen, genitaliën en andere lichaamsdelen worden door hem uitgevoerd in delicaat borduur- en ander handwerk. Door zijn dubbelzinnige uitvoering, bijvoorbeeld stekelig waar je zijdezacht verwacht vervagen de grenzen tussen de seksen. ‘Onedele’ materialen zoals kraaltjes, stras, diamantjes, pailletten, spiegeltjes en cosmetica zijn in zwang én betekenisvol. De Zuid-Afrikaanse kunstenaar Frances Goodman zet in bloemsculpturen van acrylnagels een verleidelijk en dreigend vrouwbeeld neer. Geïnspireerd door de waanzinnige kapsels van popartiest Sia maakt Dae Uk Kim een lamp van synthetisch haar. Met glitternagellak schildert Rory Pilgrim een liefdevolle wereld en Anna Aagaard Jensen & Micheline Nahra werken hun Love Seat af met foundation. Decoratie speelt op allerlei niveaus een rol binnen dit genre. De Japanse kunstenaar Mari Katayami hult zich in pruiken, fantastische make-up, sexy onderkleding, zelfgemaakte weelderig versierde beenprothesen en maakt vervolgens een foto. De fotolijsten beplakt ze met glitter, diamantjes en schelpjes. De schoonheid en volwaardigheid van een lichaam zonder onderbenen en handen met vijf vingers straalt van deze feeërieke zelfportretten af.

Verschillende kunstenaars nemen het lichaam onder de loep en plaveien de weg voor verbreding van het schoonheidsideaal. Jakob Lena Knebl heeft bijvoorbeeld een hekel aan het slankheidsideaal. Haar lollieachtige sculpturen gemaakt uit glinsterende lak vieren het voluptueuze, sensuele lichaam. De bloemige lampen van Anna Aagaard Jensen hebben een hoog ‘Katrien Duck & Minnie Mouse’ gehalte. Op komische wijze visualiseren ze de ongeschreven regels over de lichaamshouding van een vrouw. In plaats van de benen netjes bij elkaar te houden of te kruisen doen deze sculpturen ongegeneerd aan ‘manspreading’. Queer empowerment is eveneens een ‘roze draad’ in de tentoonstelling. De pasteltekeningen van Ellande Jaureguiberry trekken het genderspeelveld open door de fluïde benadering. Gay dating sites en influencers zijn enkele van de bronnen van Richard Otparlic. Hij kopieert die poses, mode en lichaamscultus en zet deze extra vet aan in zijn bonte, digitale composities.

Een andere ‘roze draad’ is die van intimiteit, seksualiteit en erotiek. De kunstenaars binnen het genre stellen erotiek en seks prikkelender en fantasierijker voor dan de overheersende middelmatigheid. De Franse kunstenaar Lucile Boiron laat in haar zinnelijke foto's vrouwelijke lichaamsappen vrijelijk stromen en baden in goddelijk licht. Onder de noemer ‘vulvissima’, een term gelanceerd door curator Nanda Janssen, wordt met liefde en lichtvoetigheid de loftrumpet gestoken over de vulva. Een lichaamsdeel dat ten onrechte nog steeds niet voor vol wordt aangezien, zowel medisch als sociaal-maatschappelijk. De Franse

kunstenaar Béatrice Lussol aquarelleert om die reden al twintig jaar uitsluitend vulva's. Ze stelt ze voor als rococo-achtige operazangeressen, als landschappen, planeten of taartjes met ludieke details.

KANNENBÄCKERLAND. KERAMIEK UIT HET WESTERLAND

Tentoonstelling in Keramiekcentrum Tiendschuur te Tegelen
van 19 januari 2025 t/m 11 mei 2025

Net als de provincie Limburg is het Westerwald in Duitsland al eeuwenlang een belangrijk productiecentrum van keramiek. Het gebied bevindt zich ten noorden van de stad Koblenz. De beroemde 'Keulse potten' die in veel Nederlandse huishoudens nog steeds te vinden zijn, kwamen niet uit Keulen maar uit die streek. De traditie van keramiek vervaardigen zet zich tot op de dag van vandaag voort. De vele jonge getalenteerde makers die zich met hun atelier in het Westerwald vestigen, zijn hiervan het bewijs. In de tentoonstelling bij Keramiekcentrum de Tiendschuur wordt aandacht geschonken aan de historie van de keramiek uit het Westerwald en hoe grote hoeveelheden Duits steengoed werden gemaakt voor de Nederlandse markt. Er is werk te zien van bekende makers als Elfriede Balzar-Kopp,

Heiner Balzar (die onder andere in Tegelen zijn leertijd genoot) en Wim Mühlendyck. Daarnaast kan men ook genieten van het werk van een hele nieuwe generatie makers, sommigen net afgestudeerd. Het is een goede traditie van Keramiekcentrum de Tiendschuur om aandacht te geven aan plekken op de wereld waar net als in Tegelen van oudsher keramiek wordt geproduceerd.

Het Westerwald heeft het grootste gebied met kleiafzettingen van Europa waar wel vijftien verschillende soorten klei voorkomen. Het is uitstekende klei voor de productie van steengoed. Dit werd al vroeg ontdekt. De steengoed-productie in het Westerwald gaat daarom eeuwen terug. Het gebied kreeg niet voor de niets de naam Kannenbäckerland, oftewel het kannenbakkersland. Mede door de handelsroutes en de transportmogelijkheden van de rivier de Rijn werd het steengoed uit het Westerwald een succesvol exportproduct. De Nederlandse markt was een belangrijk afzetgebied. Functioneel gebruiksgoed als kannen, kruiken, boter- en inmaakpotten in de karakteristieke blauwgrijze kleuren, waren lange tijd zeer in trek. Inmiddels hoort boter uit steengoedpotten tot het verleden. De technologische ontwikkelingen hebben niet stilgestaan. Ook de productie van keramiek in het Westerwald heeft zich verder ontwikkeld. Het vak kan men leren bij twee belangrijke opleidingsinstituten in Höhr-Grenzhausen; het Instituut voor Keramiek en Glaskunst en de Vakschool Keramiek. Ook bevindt zich in die plaats het Keramiekmuseum Westerwald waar historische en hedendaagse keramiek te zien is. Uit de collectie van dat museum komen, naast historische stukken, werk van Elfriede Balzar-Kopp, Heiner Balzar en Wim Mühlendyck naar Keramiekcentrum de Tiendschuur. Daarnaast is het werk van onderstaande keramisten te zien – hedendaagse keramiek uit het Westerwald.

De sculpturen en wandwerken van Monika Debus (Duitsland) verkennen de grenzen en leggen verbindingen tussen klei en schilderkunst, traditie en moderniteit. De oeroude zoutstookmethode uit het Westerwald wordt gebruikt om een nieuw, modern aspect te verkrijgen.

Martin Goerg (Duitsland) construeert met de hand grote objecten door voortdurend kleimateriaal toe te voegen. Het beheersen van de lijnen en daarmee de vorm is een essentieel onderdeel van zijn werk. Door het langzame opbouwen hoeft een werk niet concentrisch te worden maar kan het naar buiten of naar achteren leunen met openingen aan de zijkant. Het samenspel van deze bewuste werkwijze met het 'willekeurige werk' van de oven geeft het werk haar eigenheid.

De sculpturale keramische vormen die Thomas Naethe (Duitsland) maakt, bestaan uit convexe en concave onderdelen. Door de verandering van losse onderdelen ontstaan telkens nieuwe variaties. Het werk blinkt uit in precisie en harmonie.

Rita Ternes (Duitsland) maakt sculpturen die door hun vorm de binnenruimte van de omringende ruimte scheiden en tegelijkertijd hun eigen plek innemen. De kleurstelling verduidelijkt hierbij wat binnen en buiten is.

Het werk van Arthur Mueller (Duitsland) bestaat zowel uit vrij gedraaide kleine series als unieke stukken. Hij kent een fascinatie voor houtstook. De sporen die as en vlammen achterlaten, leveren een 'berekenbare' onzekerheid over het eindresultaat, als een geschenk uit de oven.

De spiraalvorm is altijd de basis voor het werk van Julia Saffer (Duitsland). De spiraal symboliseert beweging, harmonie en oneindigheid. Daarnaast maakt ze gebruik van de Terra Sigillata-techniek op een eigentijdse manier die haar objecten een modern karakter geven.

Het werk van Paul Simon Heyduck (Duitsland) bestaat zowel uit objecten en installaties als uit gebruiksgoed. Een kenmerk voor al zijn werk is de vreugde voor het experiment. Belangrijke thema's zijn communicatie, de menselijke psyche en machtsstructuren. In zijn werkproces is hij op zoek naar overeenstemming tussen de werkwijze, het materiaal en het idee.

Nora Arrieta (Duitsland) visualiseert in haar sculpturale objecten impressies en gevoelens die ontstaan uit de dagelijkse (over-)consumptie van beelden en informatie. Ze bevatten speelse en dromerige elementen waarin vertrouwde scènes, gebaren en alledaagse voorwerpen op nieuwe, onconventionele manieren worden samengebracht.

In de werken van Carolin Piechotta (Duitsland) zijn indrukken en objecten die zij tijdens haar reizen heeft verzameld, belichaamd in de vorm en structuur van de keramische objecten. Zij maakt als het ware aandenkens die enerzijds materieel tastbaar zijn en anderzijds subjectieve herinneringen opleveren die niet zichtbaar zijn.

De collectie van 'vreemd nuttige voorwerpen' van Theresa Pazek (Duitsland) verkent de esthetiek van orde als een tactiele en visueel waarneembare ervaring, vormgegeven door abstracte maar functionele porseleinen objecten. Orde wordt een instrument voor interactie met de dingen om ons heen en helpt ons te focussen.

Petra Herbe-Diekmann (Duitsland) maakt servieswerk, zowel gedraaid als met de hand gevormd steengoed in harmonieuze kleurcombinaties die geïnspireerd zijn op organische vormen uit de natuur.

De keramische sculpturen van Alix Brodeur (Verenigde Staten/Duitsland) zijn ontstaan uit een fascinatie voor alledaagse voorwerpen en vormen die geen esthetische bedoeling hebben. Een herinterpretatie van (en eer aan) hun aanwezigheid. Vormen die vereenvoudigd lijken en de basisprincipes van architectuur vieren, geglaazuurd in verzadigde kleuren.

Tot slot, toont Philsoo Heo (Zuid-Korea/Duitsland) in deze tentoonstelling werk waarin het verleden van een keramiekfabriek, die nu niet meer in werking is, gevat is in beeld. Met als doel ons meer bewust te laten zijn van onze omgeving en ons verleden.

AQUARELLEN - VERWEY OP REIS

Tentoonstelling in het Verwey Museum te Haarlem
van 13 januari 2025 t.m 31 maart 2025

Kees Verwey staat bekend om zijn portretten, bloemstillevens en atelierstukken, maar zijn aquarellen en reis-schetsen zijn nauwelijks eerder getoond. De tentoonstelling *Aquarellen – Verwey op reis* biedt een vernieuwde blik op zijn werk.

Hoewel Verwey geen fervente reiziger was, maakte hij in de jaren zestig enkele reizen naar Europese steden zoals Londen, Rome, Parijs, Verona en Bologna. Deze reizen leverden prachtige, persoonlijke aquarellen op. Deze aquarellen, vaak voor zichzelf gemaakt als oefening en tijdverdrijf,

bieden een intieme en vernieuwde kijk op Verweys werk. De tentoonstelling plaatst zijn aquarellen binnen de bredere context van de Nederlandse aquarellistische traditie, waar hij zich onderscheidde met een unieke stijl geïnspireerd door Franse (post-)impressionisten zoals Pierre Bonnard en Edouard Vuillard. Aquarelleren wordt vaak ten onrechte gezien als een vrijetijdsbesteding. Deze tentoonstelling benadrukt de technische uitdagingen en artistieke waarde van aquarelleren, en biedt inzicht in de technieken die Verwey gebruikte.

Met aquarellen van diverse Europese steden, van een kathedraal in Bologna tot een huisje in Frankrijk, toont de tentoonstelling Verweys artistieke reiservaringen. *Aquarellen – Verwey op reis* biedt een rijk en gevarieerd beeld van Verwey als kunstenaar en reiziger, en nodigt uit tot een vernieuwde waardering van zijn werk en de kunst van het aquarelleren.

VERZAMELLIEFDE VAN RIJKE VROUWEN IN DE 18e EEUW

Tentoonstelling in het Vechtstreekmuseum te Maarssen
t/m 25 januari 2025

In deze nieuwe wisseltentoonstelling geeft het Vechtstreekmuseum een beeld van de dure hobby van rijke vrouwen in de 18e eeuw, namelijk het inrichten van poppenhuizen. Het poppenhuis van de buitenplaats Goudestein speelt in deze tentoonstelling een hoofdrol. Daarnaast is er ook aandacht voor de mode uit die tijd: hoe gingen deze rijke dames in de 18e eeuw gekleed en hoe brachten zij de dagen door.

HET GLASLAB VAN ARNOU VISSER

Tentoonstelling in het Nationaal Glasmuseum te Leerdam
t/m 2 maart 2025

Met zijn werk moedigt Arnout Visser (1962) iedereen aan uitdagingen met veel creativiteit te benaderen.

Elke dag als je de krant leest of het journaal kijkt, blijkt dat we voor grote uitdagingen staan: door klimaatverandering raakt het ecosysteem ontwricht, ongelijkheid groeit en politieke spanningen lopen steeds verder op. Op mondiale schaal zullen er snel maatregelen genomen moeten worden.

Maar wat kunnen we zelf doen? Het Nationaal Glasmuseum wil laten zien dat oplossingen,

groot of klein, ook uit onverwachte hoek kunnen komen. Een grote rol hierbij is weggelegd voor creativiteit. De mens is namelijk heel inventief.

Dat geldt zeker voor Visser, die als motto heeft dat er voor ieder probleem minstens drie oplossingen zijn. Geleid door een grote nieuwsgierigheid komt hij tot inventieve oplossingen voor allerlei vraagstukken. Zo gaat Visser al decennia sommige zondagen vroeg Arnhem in met stoffer en blik om het glas van in de uitgaansnacht kapotgeslagen bushokjes op te vegen en mee te nemen naar zijn atelier. De glasscherven stopt hij in een mal en door verhitting in een keramiekooven versmelt dat tot een baksteen. Hierdoor transformeert de agressie tegen een weerloos bushokje tot een nieuw te bouwen muur, een optimistisch hergebruik en heel typerend voor de manier van werken van Visser.

Visser studeerde aan de Hogeschool voor de Kunsten in Arnhem en vervolgens aan de Domus Academy in Milaan. Hij noemt zichzelf *vormvinder* en heeft een grote fascinatie voor alles om hem heen. Met een heel eigen kijk die voortkomt uit zijn enthousiasme, onbevangenheid, humor en bovenal grote nieuwsgierigheid werkt hij met glas. In *Het glaslab van Arnout Visser* toont het Nationaal Glasmuseum hoe Visser al vanaf het begin van zijn carrière op zoek is naar innovatieve toepassingen van glas. Hij maakt hierbij gebruik van natuurlijke materialen, onderzoekt de mogelijkheden van recycling en upcycling van bestaand glas en grijpt vaak terug op de wetenschap. Via zijn werk moedigt Visser iedereen aan uitdagingen met veel creativiteit te benaderen.

PAUL KOOIKER - NUDE ANIMAL CIGAR

Tentoonstelling in Museum Voorlinden te Wassenaar
t/m 9 maart 2025

Paul Kooiker – Nude Animal Cigar

Paul Kooiker brengt zijn sleutelwerk *Nude Animal Cigar* (2014) naar Voorlinden. In deze fascinerende fotoreeks, geschoten met zijn iPhone, laat hij 63 naakten, 63 dieren en 63 sigaren in elkaar overgaan. De enige verbindende factor is dat Kooiker telkens een andere sepiafilter toepast, waardoor de beelden een nostalgische en tegelijk ironische, verleidelijke én vreemde ondertoon krijgen.

Beeldend kunstenaar Paul Kooiker is bekend om zijn fotografische, vaak surrealistische verkenning van voyeurisme, onschuld en clichés. Zijn beelden lijken vaak losgezongen van tijd en plaats, en bovendien te schoppen tegen elke vorm van conventie. Dat is niet anders in *Nude Animal Cigar*. Met een gevoel voor ironie en spanning laat hij het absurde en het alledaagse samenkomen in de reeks met 63 studies van naakte vrouwen, 63 privéfoto's van dieren die hij zag in de dierentuin en op de kinderboerderij en 63 snapshots uit zijn studio van aangestoken, half opgerookte en uitgedrukte sigaren. Met de analoog ogende digitale foto's speelt Kooiker met de kunstgeschiedenis, banaliteit, abstractie en verwachtingen van de kijker.

'*Nude Animal Cigar* gaat niet alleen over de foto's zelf, over de valse romantiek van een kitscherige sepiafilter of over verwarring schoppen door drie verschillende onderwerpen samen te brengen. Het gaat over de essentie van fotografie: over je blik op de wereld en over kijken.' – Paul Kooiker

Nude Animal Cigar betekende precies tien jaar geleden een ommekeer in het oeuvre van de Paul Kooiker. Hij werd destijds gevraagd om een retrospectief te maken, maar besloot buiten de lijntjes te kleuren en kwam met deze reeks werken, waarin hij bovendien inging tegen wat hij als fotograaf wel en niet hoorde te doen. De reeks bracht een nieuwe vorm van vrijheid, openheid en speelsheid die tot op de dag van vandaag zijn oeuvre kenmerkt. Ter gelegenheid van de tentoonstelling wordt ook een *Artist Talk* georganiseerd op zondagochtend 12 januari 2025, waarbij Wim van Sinderen, voormalig conservator van het Fotomuseum Den Haag, in gesprek gaat met Kooiker over de fotoreeks en zijn archief.

Paul Kooiker is in 1964 geboren in Rotterdam. Hij studeerde aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag en aan de Rijksakademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam. In 1996 ontving hij de Prix-de-Rome Photography en in 2009 de A. Roland Holst Award voor zijn oeuvre. Het werk van Kooiker is opgenomen in (inter)nationale openbare en particuliere collecties, ook heeft hij talrijke solo- en groepstentoonstellingen in binnen- en buitenland op zijn naam staan. Naast zijn autonome werk fotografeert hij ook voor toonaangevende modetijdschriften als *AnOther*, *Purple*, *Vogue Italia* en *New York Magazine* en bekende merken als Acne Studios, Diesel, Hermés, Louis Vuitton. Kooiker woont en werkt in Amsterdam.

TIJDTABEL MET VERMELDING VAN INFO IN UITGELICHT 168 januari 2025

UITGELICHT ! No 159 april 2024

De olieverven van Pieck	Anton Pieck Museum Hattem	** jan. 2025
De wolf en de zeven geitjes	Anton Pieck Museum Hattem	30 mrt 2025

UITGELICHT ! No 160 mei 2024

Drogen met design	Textielmuseum Tilburg	12 jan. 2025
-------------------	-----------------------	--------------

UITGELICHT ! No 161 juni 2024

Margorzata Mirga-Tas	Bonnefantenmuseum Maastricht	16 febr. 2025
Naar levend model	Edams Museum Edam	09 mrt 2025

UITGELICHT ! No 162 juli 2024

Dream On	Bonnefantenmuseum Maastricht	16 febr. 2025
Dacia	Drents Museum Assen	26 jan. 2025
Draken en Demonen	Groninger Museum Groningen	04 jan. 2026
Petra Boshart	Het Depot Wageningen	26 jan. 2025

UITGELICHT ! No 163 augustus 2024

Slaap !	KAdE Amersfoort	05 jan. 2025
Philip Vermeulen	Rijksmuseum Twenthe Enschede	05 jan. 2025

UITGELICHT ! No 164 september 2024

Natuur onder druk	Allard Pierson Museum Amsterdam	26 jan. 2025
Joan Miró Sculptures	Mus. Beelden aan Zee Scheveningen	02 mrt 2025
Love over Gold	Mus. Beelden aan Zee Scheveningen	02 mrt 2025
Penningen van L. Verkaaik	Mus. Beelden aan Zee Scheveningen	02 mrt 2025
Breekbaar	CODA Museum Apeldoorn	02 febr. 2025
De verdieping	CODA Museum Apeldoorn	01 jan. 2026
Rivier, boot, stad	Dordrechts Museum Dordrecht	30 mrt 2025
Maarten van Heemskerck	Frans Hals Museum Haarlem	19 jan. 2025
Stedelijk	Museum Alkmaar	19 jan. 2025
	Teylers Museum Haarlem	19 jan. 2025
Dior - a new look	Kunstmuseum Den Haag	26 jan. 2025
Radicaal	Museum Arnhem te Arnhem.	05 jan. 2025
Salon Arntzenius	Museum Gouda te Gouda	**
Design !	Design Museum Den Bosch	01 april 2025
Gouden vrienden	Prinsessehof Leeuwarden	05 jan. 2025
My World	Singer Museum Laren (NH).	12 jan. 2025

UITGELICHT ! No 165 oktober 2024

Het gedroomde museum	Museum Belvédère Heerenveen	12 jan. 2025
In de ban vd middeleeuwen	Museum Catharijneconvent Utrecht	26 jan. 2025
Moda	Centraal Museum Utrecht	02 mrt 2025
Otto B. de Kat e.a.	Museum JAN Amstelveen	06 april 2025
Krijn de Koning / Armando	Elleboogkerk Amersfoort	05 jan. 2025

Marianne von Werefkin	Museum De Fundatie Zwolle	16 mrt 2025
Reset	Museum De Fundatie Zwolle	16 mrt 2025
Cristina Flores Pescorán	Museum De Fundatie Zwolle	16 mrt 2025
Close Enough	Kunsthall Helmond	23 mrt 2025
Vive l'impressionnisme !	Van Gogh Museum Amsterdam	26 jan. 2025
Anneliet van Beeken	Katwijk Museum Katwijk	05 jan. 2025
Diva	Kunsthall Rotterdam	02 mrt 2025
150 jaar in affiches	Museum De Lakenhal Leiden	01 jan. 2025
Vogels in keramiek	Museum Gouda Gouda	04 mei 2025
Susanna	Museum Gouda Gouda	23 mrt 2025
Beatriz González	De Pont Museum Tilburg	09 mrt 2025
Amol K Patil	De Pont Museum Tilburg	09 mrt 2025
The power and politics	Stedelijk Museum Amsterdam	05 jan. 2025
Miriam Cahn: Reading Dust	Stedelijk Museum Amsterdam	26 jan. 2025
Circulate	Stedelijk Museum Amsterdam	23 mrt 2025
Yalla Yalla !	Teylers Museum Haarlem	09 febr. 2025
Tuindorpen en tuinsteden	Museum Het Schip Amsterdam	27 juli 2025
Evert Thielen	Mus. Van Bommel van Dam Venlo	23 febr. 2025
Annie Vriezen	Fraeylemaborg Slochteren	30 mrt 2025
Hans G. Kresse	Museum Veluwezoom Doorwerth	01 juli 2025
Maskerade	Het Depot Wageningen	23 mrt 2025
Pixy Liao	Museum More Gorssel	30 mrt 2025
Size Matters	Museum More Gorssel	02 febr. 2025
Joseph Rodriguez	Fotomuseum a/h Vrijthof Maastricht	02 febr. 2025

UITGELICHT ! No 166 november 2024

De zeven hoofdzonden	Bonnefantenmuseum Maastricht	12 jan. 2025
Jeroen Krabbé 80	COBRA Museum Amstelveen	26 jan. 2025
Volgens vaste patronen	Museum Jan Cunen Oss	06 apr. 2025
Braeckman/Spilliaert	Kunstmuseum 's-Gravenhage	12 jan. 2025
Grand dessert	Kunstmuseum 's-Gravenhage	06 apr. 2025
Van Gogh naar Groningen	Groninger Museum Groningen.	05 mei 2025
Vincent Dams	Kröller-Müller Museum Otterlo	02 febr. 2025
Zoeken naar zingeving	Kröller-Müller Museum Otterlo	11 mei 2025
Thomas J. Price	Kunsthall Rotterdam	09 febr.2025
Aimée de Jongh	Kunsthall Rotterdam	02 febr. 2025
Majalla's mantel	Museum De Lakenhal Leiden	02 jan. 2025
Oracles	Prinsessehof Leeuwarden	26 okt. 2025
Wu Zetian	Prinsessehof Leeuwarden	25 mei 2025
Met Wijsmuller op sleeptouw	Voerman Stadsmuseum Hattem	08 apr. 2025
Tamara Muller	Stedelijk Museum Breda	05 jan. 2025
Shape-body, fashion, identity	TextielMuseum Tilburg	30 mrt 2025
Nichelle Piergoelan	Verwey Museum Haarlem	26 jan. 2025
Kunstlijn - Marion Boon	Verwey Museum Haarlem	26 jan. 2025
Dolly Bellefleur	Verwey Museum Haarlem	11 mei 2025
Michaël Borremans	Museum Voorlinden Wassenaar	23 mrt 2025

Design voor de planeet	Design Museum 's-Hertogenbosch	12 jan. 2025
Archeologische vondsten	Veenkoloniaal Museum Veendam	09 febr. 2025
Stillevenns	Veenkoloniaal Museum Veendam	09 febr. 2025
Cornelis Jetses	Havezate Mensinge Roden	05 jan. 2025
Charlotte Dematons	Museum Henriëtte Polak Zutphen	02 mrt 2025
Uit het Paradijs	Museum Krona Uden	16 mrt 2025
De Kunstparade	Museum Prinsenhof Delft	05 jan. 2025
Zwart op wit	Dordrechts Museum Dordrecht	12 jan. 2025
Liberté	Dordrechts Museum Dordrecht	23 mrt 2025
Chris Killip	Fotomuseum Den Haag	05 jan. 2025
Queens	Paleis het Loo Apeldoorn	01 jan. 2025
Jan Toorop	Design Museum Dedel Den Haag	* febr. 2025
Rinsema & Rusticus	Museum Dr8888 Drachten 0	2 mrt 2025

UITGELICHT ! No 167 december 2024

Kunst is een werkwoord	Van Abbemuseum Eindhoven	27 apr. 2025
CATPC	Van Abbemuseum Eindhoven	02 mrt 2025
Illustraties over Opa Jan	Anton Pieckmuseum Hattem	30 mrt 2025
Hans Bayens kleinplastiek	Mus. Beelden aan Zee Scheveningen	02 mrt 2025
Collectie Marlies en Jo Eyck	Bonnefantenmuseum Maastricht	04 mei 2025
Buitenplaats	Kasteel Wijlre Wijlre	04 mei 2025
Kunst omkaderd	Depot Boymans van B. Rotterdam	29 juni 2025
Lievelingen	Depot Boymans van B. Rotterdam	30 mrt 2025
Power to the Flower	Drents Mus. De Buitenplaats Eelde	06 apr. 2025
Anna Aagaard Jensen	Centraal Museum Utrecht	30 mrt 2025
The New Mother Sculptures	COBRA Museum Amstelveen	02 mrt 2025
Boris de Beijer	Museum JAN Amstelveen	17 mei 2025
Evert Nijland	CODA Museum Apeldoorn	09 febr. 2025
Nieuwe tuinen	Dordrechts Museum Dordrecht	06 apr. 2025
Pretty Dark	Museum Flehite Amersfoort	04 mei 2025
Tekeningen Emile Bernard	Van Gogh Museum Amsterdam	12 jan. 2025
Zonnebloemen voor v. Gogh	Van GoghHuis Zundert	16 febr.2025
De vier jaargetijden	Groninger Museum Groningen	23 mrt 2025
Erwin Olaf	Groninger Museum Groningen	01 jan. 2025
De Beeldentuin	Museum Arnhem Arnhem	31 dec. 2026
Iraanse vrouwen	Museum Arnhem Arnhem	05 jan. 2025
Wallerant Vaillant	Museum Van Loon Amsterdam	05 jan. 2025
Andy Warhol: Vanitas	Schunck Museum Heerlen	16 mrt 2025
Smaakmakers vd 19de eeuw	Mus.Panorama Mesdag Den Haag	02 mrt 2025
Rosa Bonheur	Mus.De Mesdag Collectie Den Haag	19 jan. 2025
In de rug van de zee	Museum Kranenburgh Bergen (NH)	11 mei 2025
De ziel van Schokland	Zuiderzeemuseum Enkhuizen	30 mrt 2025
Martijn Akkerman	Museum De Zwarte Tulp Lisse	23 febr. 2025
Romeinse villa's in Limburg	Limburgs Museum Venlo	10 mei 2025
Het Genneper Huys	locatie in gemeente Gennep	14 sept. 2025
Ontdek De Nieuwe Kerk	De Nieuwe Kerk Amsterdam	06 april 2025
Roelf Jongman	Noord-Veluws Museum Nunspeet	09 mrt 2025

Edzard Koning	Noord-Veluws Museum Nunspeet	14 dec. 2025 t/m 01 juni 2025
Het jaar rond - met ikonen	Ikonenmuseum Kampen	03 mei 2025
Hans Bayens	Museum Henriette Polak Zutphen	19 jan. 2025
Joseph Rodriguez	Fotomuseum a/h Vrijthof Maastricht	02 febr. 2025
Michael Rhebergen	Villa Mondriaan Winterswijk	11 mei 2025

UITGELICHT ! No 168 januari 2025

Martin Monnickendam	Allard Pierson Museum Amsterdam	02 mrt 2025
Jan Mankes	Museum Arnhem Arnhem	
	Museum Belvédère Heerenveen	25 januari 2025 t/m 22 juni 2025
Kostana Banovic	Centraal Museum Utrecht	23 febr. 2025
Albert Steenbergen	Drents Museum Assen	02 mrt 2025
Mirjam Völker	Drents Museum Assen	02 mrt 2025
Jan de Beus	Museum Flehite Amersfoort	02 mrt 2025
Mondriaan/Erik de Graaf	Mondriaanhuis Amersfoort	02 mrt 2025
Michael Rhebergen	Villa Mondriaan Winterswijk	11 mei 2025
Eigenbeeldig	Villa Mondriaan Winterswijk	11 mei 2025
Kunstenaars op reis	Museum De Wieger Deurne	25 mei 2025
Onder / goed	Rijksmuseum Amsterdam	22 mrt 2025
Zien & Geloven	Rijksmuseum Twenthe Enschede	** 2025
Martin & Le Sidaner	Singer Museum Laren (NH)	21 jan. 2025 t/m 11 mei 2025
Adya & Otto	Stedelijk Museum Schiedam	02 mrt 2025
Abstracte kunst van vrouwen	Stedelijk Museum Schiedam	02 mrt 2025
Elsemarijn Bruys	Stedelijk Museum Schiedam	02 mrt 2025
Queer Horizons	Stedelijk Museum Schiedam	02 mrt 2025
I hit you with a flower	Stedelijk Museum Schiedam	04 mei 2025
Kannenbäckerland	Tiendschuur Tegelen	19 jan. 2025 t/m 11 mei 2025
Verwey op reis	Verwey Museum Haarlem	13 jan. 2025 t/m 31 mrt 2025
Verzamelliefde	Vechtstreekmuseum Maarsssen	25 jan. 2025
Glaslab van Arnout Visser	Nationaal Glasmuseum Leerdam	02 mrt 2025
Nude animal cigar	Museum Voorlinden Wassenaar	09 mrt 2025